

Tipologia de públic

General

f

🐦

📧

in

- Presentació
- La Transició democràtica en tres veus
- Els arxius locals i les traces de la Transició
- L'ombra de la Dictadura
- Lleis i institucions democràtiques
- La participació del poble
- Llengua i cultura
- La Festa Major del 77 a Súria
- Mapa d'arxius
- Crèdits

De la Dictadura a la Democràcia (1975-1982)

Aquesta exposició recupera la memòria del període que va des de l'any 1975, any de la mort del dictador, fins al 1982, any de les eleccions generals de l'Estat. S'hi mostren 120 documents procedents de 39 arxius municipals amb la voluntat d'apropar a la societat el contingut del patrimoni documental local.

Presentació

Fa 50 anys, amb la mort del general Franco el 20-N de 1975, s'obria una nova etapa política al nostre país, una llarga Dictadura agonitzava per donar pas a una Transició democràtica que volia recuperar drets i llibertats d'una ciutadania

majoritàriament il·lusionada per construir una societat en què la seva veu pogués ser escoltada i representada políticament.

Cada cop són més lluny aquells anys d'esperança i de grans canvis polítics, socials i culturals que volem recordar en el període que va des de l'any 1975, any de la mort del dictador, fins al 1982, any de les eleccions generals de l'Estat.

Per tot això aquesta exposició vol recuperar la memòria d'aquest període històric, especialment per a les generacions que no ho van viure i, també, vol ser un homenatge a totes aquelles persones que des de diferents àmbits (culturals, socials i polítics) van somniar i van lluitar per la represa democràtica.

Sense ànim d'exhaustivitat, posem a l'abast d'interessats, investigadors i ciutadans en general els documents d'arxius municipals que són gestionats pels arxivers itinerants del [Programa de Manteniment de la Xarxa d'Arxius Municipals](#) que coordina l'[Oficina de Patrimoni Cultural](#) de la Diputació de Barcelona.

Es tracta d'un conjunt de 120 documents procedents de 39 arxius municipals, estructurat en cinc àmbits que permeten resseguir l'acció política, social i cultural del període esmentat.

Hi trobareu documents diversos, com fotografies, cartes, butlletins, fulletons, telegrams, cartells, impresos, publicacions. Amb aquests documents volem apropar el contingut del patrimoni documental local a la societat i contribuir a suscitar l'interès necessari per conèixer-lo millor i, si escau, investigar-lo.

També volem evidenciar una vegada més que la correcta gestió dels arxius municipals dels ajuntaments facilita la conservació i possibilita la difusió d'un patrimoni cultural d'alt valor històric, a vegades no prou conegut.

Puja Pujar

La Transició democràtica en tres veus

Aquest vídeo complementa la documentació recollida als arxius municipals.

Martí Marín Corbera, professor d'història contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona, ens situa històricament en el període de la Transició democràtica. Jaume Girona Galimany, vinculat al moviment sindical, associatiu i veïnal a Santa Margarida i els Monjos (1972-1979) testimonia l'activisme des del món local en aquest període i l'Anna de Rocafiguera Garcia, arxivera itinerant del Programa de Manteniment de la Xarxa d'Arxius Municipals, explica el treball en equip seguit per elaborar l'exposició virtual.

Puja Pujar

Els arxius locals i les traces de la Transició

La *Transició* ha estat vista, sobretot per mitjans de comunicació i els partits de govern dels anys vuitanta, tant a Espanya com a Catalunya, com un procés curt de pactes i reformes. Un procés que arrencaria amb la mort del dictador Francisco Franco el 1975 i culminaria amb les eleccions generals del 1977 (amb la Constitució de 1978 en altres versions).

La historiografia, des de fa molts anys, prova d'explicar que es tracta d'un període força més llarg. S'inicià amb una dictadura decadent, ja en els anys seixanta, que fracassà en perpetuar-se en una monarquia autoritària. La causa fou la força de la múltiple oposició -sindical, veïnal, estudiantil, professional, intel·lectual i política- que no pogué assaltar el poder però que impedí la seva continuïtat. El procés curt de pactes per enderrocar la dictadura, que no per reformar-la, en fou només la culminació.

El que defensa la historiografia es reflecteix perfectament en la documentació local que aquesta exposició ens mostra. Apareix en ella un personatge oblidat: el Subgovernador civil i *Subjefe provincial del Movimiento* entre 1972 i 1976, Antoni Casas Ferrer; el número dos dels governadors i *Jefes provinciales del Movimiento*, Tomás Pelayo Ros, i, molt més conegut, Rodolfo Martín Villa.

Antoni Casas, català i exalcalde de Vallbona d'Anoia, actuà tan a gust de Martín Villa que, posteriorment, el faria governador civil de Cuenca, on va romandre fins 1982 quan el cessà el govern del PSOE. La seva actuació ens mostra com el partit únic *Falange Española Tradicionalista y de la JONS* seguia ben viu, encara que li diguessin *Movimiento* i com els talls no foren tan radicals al començament.

Al marge dels personatges, la documentació mostra un canvi radical de les actuacions “amb censura i amb permís” que cantà Raimon, fins a la desaparició de totes dues coses: a primers dels setanta els concerts s'autoritzaven però les cançons se censuraven. Un canvi radical, sens dubte, però no de la nit al dia. Els recitals i manifestacions encara s'havien d'autoritzar durant 1977 i 1978 i només la Constitució va trencar aquesta dinàmica. Que un concert o acte públic no es pogués celebrar per manca d'autorització denota inèrcia: incomparablement més greu és que encara es disparés contra manifestants. Fou el cas tràgic de la Festa Major de Súria el 1977, que no fou pas únic ni a Catalunya ni a Espanya en aquelles dates: la *Transició* no va ser tan pacífica com afirma el tòpic.

Sortosament, la dictadura fou superada, amb una oposició que –com il·lustra el cas de Súria– era capaç d'entrar a l'edifici consistorial i emetre des d'allà comunicats. L'enfrontament, gairebé sempre en forma no-violenta, amb les autoritats es convertiria en moneda corrent. Mentrestant les autoritats locals, que encara foren les franquistes fins 1979, anaven incorporant canvis d'actitud: a Gisclareny el 1976 tots els vots emesos en el referèndum que defensava el Govern ho foren a favor del “Sí”, el 1978, a Prats de Lluçanès o a Viladecavalls, es podia votar a favor o en contra de la Constitució i ja no passava res.

Amb l'arribada de la democràcia plena, l'activitat municipal mostra al president de la Generalitat, Josep Tarradellas, en ple recorregut per la província de la qual era també president de la Diputació. Fou una notable coincidència amb l'activitat del President Francesc Macià entre 1931 i 1932. Ambdós presidents, mancats encara de recursos pressupostaris d'Estatut d'Autonomia, es dedicaren a recórrer el país per manifestar simbòlicament el canvi que s'estava produint. L'activitat política de Tarradellas ja en temps de Macià fou un altre fil simbòlic, en aquest cas, un fil de continuïtat en l'Autonomia de Catalunya.

No tot el que es recull en els arxius locals és documentació oficial, encara que ho sigui la majoria. La mostra ens ofereix un tast d'activitats ciutadanes de diversos tipus, com manifestacions polítiques o culturals, durant tota la dècada dels setanta. Queda clar en veure'n l'evolució, que la lliure presència de la ciutadania va anar en augment, front a la dictadura i en la construcció democràtica.

Aquesta barreja de documentació oficial, però que tracta aspectes quotidians molt més propers als ciutadans que no les de les institucions centrals de l'estat, amb reculls de documentació local pública o privada incrementa l'interès dels arxius locals perquè en ells sura de forma més evident la vida, així com la gaudim/patim la majoria.

Martí Marín Corbera

Professor Titular d'Història Contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona i membre del Centre d'Estudis sobre Dictadures i Democràcies (CEDID-UAB)

Puja Pujar

L'ombra de la Dictadura

El 20-N de 1975 es produí la mort del general Franco però la seva ombra encara mantenia la foscor del règim, amb el consegüent obligat i amplificat dol, la pressió en el poder local de la Falange i el Movimiento, la proclamació de Joan Carles I com a rei d'Espanya i, el sedàs de la censura encara present.

imatge Carta publicitària oferint publicacions oficials i de defensa del règim i els dirigents, 1972, Copons. Arxiu Municipal de Copons

 Anterior
r

 Següent
nt

Carta publicitària oferint publicacions oficials i de defensa del règim i els dirigents, 1972, Copons. Arxiu Municipal de Copons

Puja Pujar

Lleis i institucions democràtiques

La legalització d’associacions i partits polítics, el retorn de Josep Tarradellas com a primer president de la Generalitat de Catalunya restablerta, la Constitució Espanyola del 1978, l’aprovació de l’Estatut d’Autonomia de Catalunya de 1979, la substitució dels noms franquistes en els carrers de pobles i ciutats, foren canvis substancials envers la democràcia.

imatge Llistat de partits i associacions polítiques legalitzades, 1976, Guardiola de Berguedà. Arxiu Municipal de Guardiola de Berguedà

 [Anterior](#)

 [Següent](#)

Llistat de partits i associacions polítiques legalitzades, 1976, Guardiola de Berguedà. Arxiu Municipal de Guardiola de Berguedà

Puja Pujar

La participació del poble

El poble surt al carrer, la ciutadania participa en mítings, actes, campanyes, manifestacions en diferents reivindicacions polítiques i processos electorals. Cartells, llistes electorals i pintades polítiques a les parets envaïen el paisatge

urbà de pobles i ciutats. La ciutadania se sent cridada a participar i a decidir els seus representants polítics en una democràcia incipient.

imatge Telegrama relatiu a la organització del Referèndum de Reforma Política de l

 [Anterior](#)

 [Següent](#)

Telegrama relatiu a la organització del Referèndum de Reforma Política de l'Estat, 1976, Barcelona. Arxiu Municipal de Sant Feliu de Codines

Puja

Llengua i cultura

El moviment associatiu cultural català és actiu i perseverant. El Congrés de Cultura Catalana, entitats diverses com Òmnium Cultural, centres excursionistes, entitats esportives, van ser el motor de recuperació, reivindicació i manteniment de diades com la Diada Nacional de Catalunya, la Flama del Canigó, els Focs de Sant Joan, referents culturals com la figura de Pau Casals, etc. La normalització lingüística del català esdevenia un objectiu clau i transversal.

Anterior

r

Següent

nt

Foguera de Sant Joan, a la plaça de Cal Rei, el primer cop que la flama del Canigó arriba a Folgueroles, 1971, Folgueroles. Fons Joventut Verdaguer. Arxiu Municipal de Folgueroles

Puja Pujar

La Festa Major del 77 a Súria

La transició fou un període convuls en què s’alternaren moments en què l’avenç cap a la democràcia s’albirava indefugible amb altres en què tot plegat semblava retrocedir altra vegada cap a la llarga nit del franquisme. Un d’aquests moments tingué lloc a la vila de Súria la matinada del 12 de juliol de 1977.

Aquella nit va tenir lloc una acció de protesta a l’entrada d’un ball de gala de la Festa Major, en el qual, per accedir-hi, als homes se’ls exigia portar americana i corbata. La Guàrdia Civil actuà per intentar dispersar els concentrats i, enmig de l’aldarull, un tir de l’arma reglamentària d’un dels guàrdies va acabar amb la vida de Roque Peralta Sánchez, de 27 anys i veí de Manresa.

L’endemà dels fets hi va haver consternació general a la població, i a la tarda es va fer una manifestació de rebuig i en contra del consistori i de la Guàrdia Civil, a la qual hi assistiren representants de partits polítics i sindicals d’àmbits comarcal i provincial.

Arran dels fets, l’alcalde i el consistori surienc van presentar la dimissió, per bé que el Governador Civil no la va acceptar. Els dies següents molts veïns de Súria van participar en una recollida de firmes de suport i el 10 d’agost hi hagué una manifestació d’adhesió i desgreuge envers l’alcalde. Aquest mateix alcalde ho seria novament a les dues primeres legislatures democràtiques (1979-1987).

imatge Imprès d

 [Anterior](#)

 [Següent](#)

Imprès d'un grup de joves queixant-se de determinats aspectes de la Festa Major, 1977, Súria. Arxiu Municipal de Súria

Puja Pujar

Mapa d'arxius

[Mapa dels arxius municipals](#) amb els documents que han aportat a l'exposició.

 [mapa](#)

Puja Pujar

Crèdits

Coordinació i selecció de documents

Equip d'arxivers del Programa de Manteniment de la Xarxa d'Arxius Municipals de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona.

Edició i producció

Subdirecció d'Imatge Corporativa i Promoció Institucional

Procedència dels documents

Agraïm la col·laboració dels ajuntaments que han autoritzat la reproducció a la xarxa dels documents procedents dels seus arxius municipals que són:

Alpens, Avinyonet del Penedès, Borredà, Cabrils, Campins, Castellet i la Gornal, Copons, Fogars de Monclús, Folgueroles, Fonollosa, Gelida, Gironella, Gualba, Guardiola de Berguedà, Masquefa, Montseny, Olèrdola, Olesa de Bonesvalls, Oristà, la Palma de Cervelló, el Pla del Penedès, Prats de Lluçanès, Sant Antoni de Vilamajor, Sant Cebrià de Vallalta, Sant Feliu de Codines, Sant Iscle de Vallalta, Sant Julià de Vilatorrada, Sant Martí de Tous, Sant Pere de Vilamajor, Sant Salvador de Guardiola, Santa Eugènia de Berga, Santa Maria de Palautordera, Súria, Tiana, Tona, Vallbona d'Anoia, Vallgorguina, Viladecavalls i Vilalba Sasserra.

Aquests arxius municipals es troben adherits al [Programa de Manteniment](#), coordinat per l'[Oficina de Patrimoni Cultural](#) de la Diputació de Barcelona.

Puja Pujar

Institució	Actualitat	Directori
La Diputació de Barcelona	Diari de la Diba	Contactes
Recintes	Els nostres butlletins	Xarxes socials
Contacte	Comunitats de pràctica	Apps

- [Facebook de la Diputació de Barcelona](#)
- [X de la Diputació de Barcelona](#)
- [Youtube de la Diputació de Barcelona](#)
- [Instagram de la Diputació de Barcelona](#)
- [LinkedIn de la Diputació de Barcelona](#)
- [TikTok Diputació de Barcelona](#)
- [Telegram de la Diputació de Barcelona](#)
- [Threads de la Diputació de Barcelona](#)
- [Bluesky de la Diputació de Barcelona](#)

